

РЕЦЕНЗИЯ

на научните трудове и учебната дейност на

доц. д-р Надя Енчева Костова

представени за участие в конкурс за заемане на академичната длъжност „професор“ по професионално направление 3.8. „Икономика“, специалност „Счетоводна отчетност, контрол и анализ на стопанската дейност“, обявен в ДВ бр.46/21.05.2013 г. за нуждите на Икономически университет – Варна.

Рецензент: проф. д-р ик. н. Гено Димитров Генов от Икономически университет – Варна, хабилитиран по професионално направление „Икономика“, специалност „Счетоводна отчетност, контрол и анализ на стопанската дейност“

Настоящата рецензия е изготвена въз основа на документи, постъпили по конкурс, обявен от ИУ – Варна (ДВ, бр. 46/21.05.2013 г.) и на интернет-страницата на Университета за нуждите на катедра „Счетоводна отчетност“ при ИУ – Варна и съгласно заповед на Ректора на ИУ – Варна № РД 06-2040/04.07.2013 г. за формиране на Научно жури по конкурса за „професор“ по професионално направление „Икономика“, научна специалност „Счетоводна отчетност, контрол и анализ на стопанската дейност“ и решение на научното жури от 05.08.2013 г.

Представените по конкурса документи съответстват на изискванията на ЗРАСРБ, Правилника за ПЗРАСРБ и Правилника за дейността на ИУ – Варна. Процедурата по конкурса е коректно спазена.

За участие в обявения конкурс е подал документи единствен кандидат доц. д-р Надя Енчева Костова. Доц. Н. Костова е завършила специалност „Счетоводна отчетност“ при ВИНС (Икономически университет) гр. Варна през 1984 г.. От 1988 до 1992 г. е асистент към катедра „Счетоводна отчетност“, от 1992 до 1999 г. – старши асистент, от 1999 до 2003 г. – главен асистент и от 2003 г. до 2013 г. – доцент към

същата катедра. През 2000 г. защитава докторска дисертация, за което притежава диплом № 26744/19.06.2000 г. издадена от ВАК при МС на Р. България. През 2003 г. придобива научното звание „доцент“, документирано със Свидетелство № 22229/31.01.2004 г. издадено от ВАК при МС на Р. България.

От процедурна гледна точка кандидатът за „професор“ отговаря напълно на изискванията на нормативната уредба – притежава образователната и научна степен „доктор“ и е заемал академичната длъжност „доцент“ 10 години.

Доц. Костова е член на Факултетния съвет на Финансово-счетоводен факултет. През периода 2007-2011 г. е била Декан на този факултет, а от 2007 до 2010 г. член на СНС при ВАК.

Доц. Костова е регистриран одитор, бизнес оценител на търговски предприятия, вещо лице по съдебно-счетоводни експертизи, контролор и проверител към Агенцията по вписванията, експерт към НАП. Освен сред научните среди тя се ползва със заслужен авторитет сред специалистите от практиката.

I. Общо представяне на получените по конкурса материали

За участие в конкурса за „професор“ доц. д-р Надя Костова е представила списък от общо 57 заглавия с общ обем 3334 ст. стр., в т.ч. хабилитационен труд на тема: „Организационни и методологически аспекти на оценката на предприятие“, Варна, Изд. Наука и икономика, ИУ – Варна, 2013 г., 590 стр. Публикациите на доц. Костова от началото на нейната научно-педагогическа кариера през 1988 г. до 2013 г. обхващат 104 заглавия с общ обем 4943 стр.

Представените за участие в конкурса за „професор“ 57 заглавия се разпределят така: монографии и студии 10 бр., научни статии 23 бр., научни доклади 9 бр., учебници и учебни помагала 3 бр., други публикации 12 бр. Всички публикации са по тематиката на обявения конкурс.

Както за периода до първа хабилитация, така и за участие в конкурса за втора хабилитация е налице интензивна научно-изследователска работа по съвременни проблеми на счетоводството, анализа и одита.

II. Обща характеристика и оценка на научната продукция на кандидата

Представените публикации за участие в конкурса за заемане на академичната длъжност „професор“ от доц. д-р Надя Костова се разпределят както следва:

№	Вид на публикациите	бр.	стр.	Забележка
1	Монографии	1	590	
2	Студии	9	1163	
3	Научни статии	23	393	
4	Научни доклади	9	107	
5	Учебници	3	888	
6	Други публикации	12	193	
	Общо	57	3334	

Монографията, научните статии, научните доклади и другите публикации са самостоятелни разработки на автора. Студиите под № 3, 4, 6, 7 са колективни разработки, в които авторското участие е ясно отграничено с разработването на отделни глави и параграфи, като посочените обеми в стр. са личното дело на автора. Учебникът „Финансово-счетоводен анализ“, 578 стр. е самостоятелна публикация, а в двата учебника по „Счетоводство на банките“, които са колективни, авторското участие е отграничено.

Публикациите на доц. д-р Надя Костова са посветени на съвременни проблеми на счетоводството, анализа и одита, в т.ч. съвременни проблеми на счетоводната политика, финансовото счетоводство, данъчното облагане и усъвършенстване на счетоводното законодателство, финансовия анализ,

оценката на търговското предприятие. В някои от тези направления публикациите започват още в периода на първа хабилитация и продължават усилено в периода за втора хабилитация. Научните трудове на кандидата са на високо теоретично равнище. Те се характеризират с проучване на изключително голям обем специализирана литература и нормативни материали и са по нови и изключително актуални проблеми. Редица от публикациите са и с конкретна практическа стойност, тъй като решават конкретни проблеми на мениджмънта в предприятията.

Публикациите на кандидата са на висок печат и са намерили място в реномирани издания, като: изд. „Наука и икономика“, „Годишника“ на ИУ – Варна, сп. „Известие“ на ИУ – Варна, сп. „Български счетоводител“ и др. Публикациите под № 32 и 40 са публикувани на руски език в Москва.

III. Характеристика и оценка на учебно-педагогическата дейност на кандидата

Доц. д-р Надя Костова участва активно в преподавателската работа на катедра „Счетоводна отчетност“.

В ОКС „Бакалавър“ чете лекции по:

- Счетоводство на банките, пред студентите от спец. СК;
- Финансово-счетоводен анализ, пред студентите от спец. СК редовно и задочно обучение;
- Спецсеминар, пред студентите от спец. СК.

Ежегодно учебната й натовареност е наднормена.

В ОКС „Магистър“ чете лекции по:

- Данъчен процес и данъчен контрол, пред студентите-магистри, спец. СК, редовно и задочно обучение;
- Финансово-счетоводен анализ, пред студентите-магистри, спец. СК-СО, редовно и задочно обучение;
- Дипломантски семинар, пред студентите-магистри, спец. СК-СО, задочно обучение.

Ежегодно учебната й натовареност възлиза на 330 часа.

По учебните дисциплини са разработени учебници. Съдържанието на учебната дисциплина „Данъчен процес и данъчен контрол“ е разработено от доц. Костова.

В учебника „Финансово-счетоводен анализ“ се представят различни виждания по проблемите на финансовия анализ, позициите на определени ползватели, които разполагат с информация, съдържаща се в ГФО и затова е отделено значително място на ГФО, изготвени според НСФОМСП и МСФО като информационна база на анализа. Авторът застъпва тезата, че анализът на коефициентите е важна част от финансовия анализ.

Лекциите и учебните занятия на доц. Костова са на високо академично ниво. Посрещат се с подчертан интерес от студентите. Това се потвърждава и от анкетните проучвания сред тях. Работата й като одитор позволява теоретико-методологическите проблеми да се илюстрират с реални примери от практиката. В своята педагогическа дейност кандидатката за академичната длъжност „професор“ се изявява като научен ръководител на десетки студенти – бакалаври и магистри, при подготовката на техните дипломни работи и магистърски тези. Била е научен ръководител на двама докторанти.

Участва в три научно-изследователски проекти, в т.ч. в международен научно-изследователски проект на Селскостопанска академия – София в качеството си на одитор и в кооперативен изследователски проект на Технически университет – Варна.

Голямата литературна осведоменост, богатият научен арсенал от знания и педагогически умения, множеството решавани практически казуси и консултации, са основание от доц. Костова да се изисква по-активно участие в подготовката на младите научно-педагогически кадри.

Ежегодно доц. Костова организира, провежда и ръководи семинари по актуални проблеми на законодателството и годишното приключване, които са посещавани от десетки специалисти от практиката.

IV. Научни и научно-приложни приноси на кандидата

4.1. В хабилитационния труд доц. д-р Надя Костова си поставя за цел да бъдат изследвани концептуалните основи на оценяването и оценъчните бази, подходите и моделите с акцент върху приложението на финансовата отчетност и на финансовия анализ в оценката на предприятие и на тази основа да се очертаят проблемите, в т.ч. при преобразуване, покупко-продажба и непарична вноска на предприятие. Поставената цел е реализирана успешно.

4.2. Направени са научно-обосновани предложения за промяна в нормативната уредба и са дадени насоки за усъвършенстване на оценителската практика. Те произтичат от анализиране състоянието на оценяването в България, като теория, нормативна уредба и практика.

4.3. Аргументирано е мнението, че употребата на концепцията за справедливата стойност не може да преодолее негативите от използването на „хибридния модел“ на оценяването в счетоводството, но при всички случаи оказва влияние върху оценката на предприятието.

4.4. Обосновано е обвързване на оценката на предприятието и приложимостта на подходящия подход с жизнения му цикъл.

4.5. Като червена нишка в цялата монография прозира идеята за значимостта на информацията, осигурявана от финансовото счетоводство за целите на оценяването.

4.6. Направен е сполучлив опит за обвързване на оценителските подходи с различните финансови показатели, анализиращи определени страни от финансовото състояние на предприятието в по-дългосрочен план.

4.7. Въз основа на емпирично изследване на оценителски доклади, са предложени насоки за обхвата и съдържанието им при преобразуване, покупко-продажба и апорт на предприятие. Това е израз на симбиозата „научно изследване – практическо приложение“, което е изискване на бизнеса.

Освен в хабилитационния труд (1) важни и значими приноси на кандидата за „професор“ се съдържат и в останалите публикации.

4.8. Разкрити са проблемите на отчитането и данъчното облагане на продажбата на търговско предприятие при продавача и купувача, на които се предлагат сполучливи и удачни решения, в т.ч. и в случаите при продажба на предприятие на ЕТ на ЕООД, когато собственик на едноличното дружество с ограничена отговорност е същия едноличен търговец.

4.9. Извършена е цялостна преценка на всички показатели, генерирани от годишния финансов отчет на предприятието, въз основа на които се осъществява финансовия анализ, като се преценява кои и до колко имат важно значение за оценяване и определяне на дългосрочното конкурентно предимство на предприятието.

4.10. Доц. Костова е един от първите автори в България, който разкри и даде решения на проблемите, които възникват във връзка с промените в данъчното облагане по закона за ДДС, в т.ч. при вътрешнообщностните доставки и вътрешнообщностните придобивания на стоки.

4.11. С научна аргументация се пледира за промяна на отношението на бизнеса към отчетните аспекти на дълготрайните активи, което ще доведе до преминаване от механично начисляване на амортизации по норми, съответстващи на данъчно присъщите, към разработване на икономически целесъобразна амортизационна политика.

4.12. Важно практико-приложно значение имат разработките на доц. Костова по усъвършенстване на нормативната уредба, в т.ч. промени в Търговския закон, Закона за счетоводството, Закона за ДДС, счетоводните стандарти.

4.13. Коментарите на счетоводните стандарти, придружени с аргументирана критика на пропуски и недостатъци, са сериозно поле за изява на критичния дух на кандидата за „професор“:

- корпоративно облагане;
- годишно счетоводно и данъчно приключване;
- междинни счетоводни отчети;
- отчитане и данъчно облагане на строителната дейност;
- корекции на фундаментални грешки;
- активи и пасиви по отстрочени данъци и др.

(Общо извършен коментар на 18 счетоводни стандарти).

V. Оценка на личния принос на кандидата

Многобройните публикации са лично дело на кандидата за заемане на академичната длъжност „професор“. Формулираните в тях изводи, приноси и получените резултати са нейна лична заслуга. В своето научно творчество тя прилага рационален подход, основаващ се на проучването на множество автори становища и нормативни материали. Позоваването на ползваните източници е коректно и точно. Особено полезно при оценката на качествата на кандидата за заемане на академична длъжност „професор“ е наличието на обстоятелството, че научните изследвания и получените резултати намират реално отражение в авторските учебници (учебник „Финансово-счетоводен анализ“ и лекционен курс „Данъчен процес и данъчно законодателство“).

Признание за високите достижения на кандидата за „професор“ са и множеството цитирания на авторски трудове от известни в научните среди автори по счетоводство, като проф. д.и.н. В. Меразчиев, доц. д-р В. Божков, доц. д-р К. Аверкович, доц. д-р А. Атанасова и др.

Авторитетът на доц. Костова сред академичните среди се потвърждава и от факта, че тя е рецензент на 1 кандидат за присъждане на академичната длъжност „професор“, на 2 кандидата за академичната длъжност „доцент“, на 6 докторанти за присъждане на образователната и научната степен „доктор“ и на редица учебници и учебни помагала.

VI. Критични бележки и препоръки

1. Стилът и езикът на автора са на подобаващо академично ниво. Независимо от това, наличието на изрази, като „ако се предположи“, „ако се приеме“ не са съвсем удачни за академични издания.
2. Независимо, че почти всяка публикация (и всяка глава на монографията) завършва с обобщения и изводи, конкретният принос на автора не е съвсем ясно изразен, а такива приноси има достатъчно.
3. Публикациите на кандидата за „професор“ са надхвърлили границите на университетските издания на Икономически университет – Варна, което я характеризира като известен специалист в цяла България. За в бъдеще е необходимо да се насочи към публикации в чуждестранни издания.

VII. Лични впечатления

Рецензентът има достатъчно лични впечатления от кандидата за „професор“. Доц. Костова е била негова студентка, а от 25 години е член на колектива на катедра „Счетоводна отчетност“, на която е бил ръководител продължително време. В резултат на личните впечатления може да се направи извода, че доц. Н. Костова пише интензивно по актуални проблеми на счетоводната теория и практика, участва в преподаването на съвременни дисциплини в Университета и в организирани курсове и семинари. Има натрупан богат арсенал от научни знания, които споделя със студентската аудитория и счетоводната колегия. Високо квалифициран специалист в областта на счетоводството и одита, което я прави популярна не само в гр. Варна, но и сред академичните среди и бизнеса в цялата страна. Умело съчетава учебно-преподавателската с научно-изследователската работа и консултантската дейност в областта на счетоводството и одита. Има редица обществени изяви в гр. Варна. Участва в ръководството на специализирано одиторско предприятие.

Заклучение

Научната продукция на кандидата за заемане на академичната длъжност „професор“ допринася за решаването на важни проблеми в областта на счетоводството, анализа и одита. Тя е насочена към усъвършенстване на теорията и практиката.

Доц. Н. Костова има в много повече научна продукция от изискуемия минимум, съгласно нормативната уредба. Извършва високо ефективна учебно-преподавателска работа, скрепена с разработени и публикувани учебници.

Рецензираните научни трудове на доц. д-р Н. Костова я характеризират като напълно изграден научен работник, ерудиран преподавател и творец, който умело издига научни тези и хипотези и работи целенасочено за тяхното аргументирано доказване и защитаване.

След запознаване с представените в конкурса материали и научни трудове, анализ на тяхната значимост и съдържащите се в тях научни и научно-приложни приноси както и с учебно-преподавателската дейност, давам своята напълно положителна оценка и препоръчвам на Научното жури да гласува положително и да предложи на Факултетния съвет на Финансово-счетоводния факултет при Икономически университет – Варна да избере доц. д-р Надя Енчева Костова да заеме академичната длъжност „професор“ в професионално направление 3.8. Икономика, по специалност „Счетоводна отчетност, контрол и анализ на стопанската дейност“.

Варна, август
2013 г.

Рецензент
(проф. д-р ик. н. Г. Генев)

606 / 05.09.2013г.

ДО
Председателя на Научното жури
по конкурса за заемане на
академичната длъжност “Професор” по
научната специалност “Счетоводна
отчетност, контрол и анализ на
стопанската дейност”

РЕЦЕНЗИЯ

на научните трудове на доцент д-р Надя Енчева Костова за заемане на академичната длъжност “професор” по професионално направление 3.8 Икономика, научна специалност **“Счетоводна отчетност, контрол и анализ на стопанската дейност”** за нуждите на катедра “Счетоводна отчетност” при Финансово-счетоводен факултет на ИУ - Варна

Р е ц е н з е н т: проф. д-р ик.н. Калю Иванов Донев с научно звание и научна степен по научната специалност “Счетоводна отчетност, контрол и анализ на стопанската дейност”
Дом. адрес: Варна, ул. “Разлог”, бл. 705, вх. 8 ап. 124, тел. 0889 623 994

Уважаеми членове на Научното жури по конкурса за заемане на академичната длъжност “професор” по научната специалност “Счетоводна отчетност, контрол и анализ на стопанската дейност” за нуждите на ИУ - Варна,

Рецензията е разработена в съответствие с изискванията на наложилата се дългогодишна практика за рецензентската дейност и критериите за заемане на академичната длъжност “професор”, регламентирани със Закона за развитие на академичния състав в Република България, Правилника за неговото приложение и вътрешните нормативни актове на ИУ - Варна.

Основание за написване на рецензията

Рецензията е разработена и представена на основание Решение на Научното жури по конкурса за заемане на академичната длъжност “професор” и Заповед № РД –06 - 2040 от 04.07.2013 г. на Г-н Ректора на ИУ - Варна. Конкурсът е обявен в ДВ, бр. 46/21.05.2013.

Персонална характеристика на кандидата за заемане на академичната длъжност “професор”

В обявения конкурс за заемане на академичната длъжност “професор” по посочената научна специалност участва единствен кандидат доц. д-р Надя Енчева Костова, преподавател по счетоводни учебни дисциплини и Финансово-счетоводен анализ. В състава от учебни дисциплини, по които кандидата чете лекции се включват: “Счетоводство на банките”, “Финансово-счетоводен анализ”, “Данъчен процес и данъчен контрол”, Спецсеминар и Дипломантски семинар. Тези дисциплини са от обхвата на учебния план за бакалавърска и магистърска програма на специалност “Счетоводство и контрол”.

Кандидатът за заемане на академичната длъжност “професор” по “Счетоводна отчетност, контрол и анализ на стопанската дейност” е завършила висше образование през 1984 г, специалност “Счетоводство и контрол” в “ИУ - Варна със степен “магистър”. След успешно представяне по обявен конкурс за асистент тя е назначена към катедра Счетоводна отчетност през 1988 г. Старши асистент е от 1992 г. Главен асистент е към същата катедра през периода 1999 – 2003 г. Защитила е дисертационен труд през 2000 г. и с Диплома № 26744 от 19 .06. на същата година и е присъдена образователната и научна степен “Доктор”. През 2003 г. г. въз основа на Протокол № 16 от 11.11.2003 г. и Свидетелство за научно звание № 22229 от 23 януари 2004 г. Висшата атестационна комисия и е присъдила научното звание доцент. В момента е доцент към катедра “Счетоводна отчетност” на ИУ - Варна

Доц. д-р Наодя Енчева Костова е участвала и участва в управлението на различни основни звена и дейности към ИУ - Варна. През периода 2007 . 2011 г. е била декан на Финансово-счетоводния факултет. Член е на Академичния съвет за същия период. Била е дългогодишен член Факултетен научен съвет и на Специализиран научен съвет към ВАК. Била е рецензент на кандидати за присъждане на образователната и научна степен доктор, научното звание /академична длъжност/ професор. Доц. Надя Костова е регистриран одитор. Активно участва в работата на ръководни органи на Института на дипломираните експерт-счетоводители. Член е на Съюза на учените в България. Участието в ръководството на различни структури в ИУ - Варна е положителен атестат за нейните делови

и управленски качества и за отношението на академичния състав към нея като учен и преподавател.

Има практически опит във воденето на счетоводства, съставянето на финансови отчети, както и в тяхната проверка и заверка в съответствие с изискванията на Закона за независимия финансов одит. Това се превърна в предпоставка бързо да се насочи към разработването и защита на дисертационния труд, както и подготовката и успешното участие в конкурс за придобиване на научното звание “Доцент” по “Счетоводна отчетност, контрол и анализ на стопанската дейност”.

Доц. д-р Надя Костова е участвала като изпълнител и ръководител в три научни проекта, от които два са университетски и един е външен за университета.

Доц. д-р Костова е член на редакционната колегия на Университетското издателство “Икономика и наука”.

Владее писмено и говоримо руски език, ползва и английски език. Ръководител е на голям брой дипломанти от бакалавърска и магистърска степен. Въз основа на Справката към документите по конкурса се установява, че доц. д-р Надя Енчева Костова е ръководила един докторант, който е пред откриване на процедура за защита на дисертационния труд. Активно участва работата на катедра Счетоводна отчетност при обсъждане на дисертационни трудове и други научни проекти. Този факт е положителен атестат за нейната ангажираност и възможности за ръководство на изследователски проекти и докторанти.

Постиженията на доц. д-р Надя Костова в областта на теорията и практиката на счетоводното отчитане в предприятията, финансово-счетоводния анализ и оценките на недвижими имоти и цели предприятия я представят като задълбочен учен, изследовател с широк мироглед и модерен и търсен университетски преподавател.

Анализът на документите по обявения конкурс показва пълно съответствие и акуратност при тяхното комплектоване. Следователно може да се потвърди законността на осъществените процедури по обявяването, допускането до участие в конкурса и самото провеждане на конкурса в съответствие с изискванията на ЗРАСРБ, Правилника за неговото приложение и вътрешните нормативни актове за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в ИУ - Варна.

Количествена и качествена оценка на учебно-преподавателската работа за съответствие с изискванията на Правилата за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в Икономически университет – Варна.

Кандидатът в конкурса за заемане на академичната длъжност “професор” по Счетоводна отчетност, контрол и анализ на стопанската дейност доц. д-р Надя Енчева Костова участва в преподаването на няколко учебни дисциплини главно от учебния план на специалност ”Счетоводна отчетност” при Икономически университет - Варна. От Справката за академичната заетост приложена към документите по конкурса за обучението на студентите по бакалавърски и магистърски програми се установява, че по години и приравнена в упражненията тя е както следва:

1.Аудиторна заетост в бакалавърски програми

Учебна година	Академична заетост в упражненията
2011-2012	
Спецсеминар I част	30 ч.
Финансово-счетоводен анализ	226 ч.
Спецсеминар II част	120 ч.
Счетоводство на банките	60 ч.
Общо:	436 ч.
2012-2013	
Спецсеминар I част	30 ч.
Финансово-счетоводен анализ	226 ч.
Спецсеминар II част	120 ч.
Счетоводство на банките	60 ч.
Общо:	436 ч.

Аудиторна заетост в магистърски програми

2011-2012	
Данъчен процес и данъчен контрол	90 ч.
Дипломантски семинар I част	46 ч.
Данъчен процес и данъчен контрол	60 ч.
Финансово-счетоводен анализ	90 ч.
Дипломантски семинар	44 ч.
Общо:	270 ч.
2012-2013	
Данъчен процес и данъчен контрол	90 ч.
Дипломантски семинар I част	46 ч.
Данъчен процес и данъчен контрол	60 ч.
Финансово-счетоводен анализ	90 ч.
Дипломантски семинар	44 ч.

Общ о: **270 ч.**
Общо натовареност за периода 2011-2013 г **1412 ч.**

Данните показват , че аудиторната заетост на кандидата за заемане на академичната длъжност професор значително превишава нормите и нормативите за ИУ - Варна. Това обстоятелство се детерминира от два основни фактора: високия професионализъм на кандидата и значителната учебна натовареност на преподавателите в катедра “Счетоводна отчетност” към Финансово-счетоводния факултет .

Голямата аудиторна заетост характеризират кандидата за “професор” доц. д-р Надя Костова като търсен и уважаван лектор в ИУ – Варна. Освен това тя активно участва в обучението на специалисти в практиката чрез водени курсове за повишаване на квалификацията и курсове по актуални проблеми на практиката и счетоводното и данъчното законодателство. Качеството на водените лекции от кандидата за заемане на академичната длъжност “професор” се определя от няколко по-съществени характеристики, като: задълбоченост, актуалност, методическа издържаност, умение да владее аудиторията, високия професионализъм и използването на активни методи на обучението. Оценките ми се основават на преките впечатления, които имам като ръководител на катедра “Счетоводна отчетност” при ИУ – Варна, както и от високото качеството на учебниците и учебните помагала, на които е автор или съавтор доц. Костова, както и от отзивите на други нейни колеги . Те са положителни и я представят като учен и преподавател с иновативно мислене и подход към учебния процес. В съответствие с изискванията за заемане на академичната длъжност “професор” е представен самостоятелен учебник по Финансово-счетоводен анализ след получаване на първата хабилитация, в който се откриват елементи на научно изследване. В резултат на това се получава прерастване на учебния в учебно-изследователски процес със студентите. Обобщените оценки за учебно-преподавателската дейност като цяло са изключително позитивни могат да се направят на основата на няколко критерия, по съществените от които са:

- големият брой учебници и учебни помагала, в които доц. д-р Надя Костова е автор или съавтор. Те са написани ясно, разбираемо, методически издържано и с актуално учебно съдържание,
- концентрацията в малко на брой предметни области на изследване и преподаване, сполучливо съчетаване на преподавателска и научно изследователска дейност,

- практическата насоченост и приложимост на учебниците и учебните помагала в които доц. д-р Надя Костова е водещ автор или съавтор.

Количествена и качествена оценка по критериите за изследователската дейност

В конкурса за заемане на академичната длъжност “професор” доц.д-р Надя Костова участва с богата по съдържание, актуална като методология на изследване и добре структурирана научна продукция. Основно място сред публикациите, с които участва в обявения конкурс кандидатът са монографиите, студиите и научните статии.

Участва в ръководството или изпълнението на изследователски проекти със значим практически ефект за икономиката на страната и за качеството на обучението на студентите.

В публикациите на кандидата се съдържат оригинални научни и практико-приложни приноси, които го характеризират като учен и университетски преподавател, който умее сполучливо да съчетава съдържание, анализи и оценки, подчинени на съвременните стандарти за организация и методика на научните изследвания и учебния процес.

В конкурса за заемане на академичната длъжност “професор” по Счетоводна отчетност, контрол и анализ на стопанската дейност доц. д-р Надя Костова участва със следната научна продукция, учебници и учебни помагала:

Вид на публикациите	бр.	Стандартни машинописни стр.
- монографии	1	590
- студии	9	1163
- научни статии	23	393
- научни доклади	9	107
- учебници и учебни помагала	3	888
- други	12	193
В с и ч к о:	57	3334

В чуждестранни издания са публикувани една научна статия и един научен доклад с общ обем от 22 стр.

Общата оценка на количеството на научната продукция на доц. д-р Надя Костова, с която тя участва в конкурса за заемане на академичната

длъжност “професор” е положителна и я представя, както вече се отбеляза, като изключително продуктивен учен, изследовател и преподавател. Освен това може да се направи и извода, че обемът научна продукция значително превишава изискванията на ЗРАСРБ, Правилника за неговото приложение и вътрешните нормативни актове на ИУ-Варна, както и на общо приетите критерии и изисквания за тази академичната длъжност. Преобладават публикациите с изследователски характер – 70 %. Учебниците са посветени на дисциплините по които доц. д-р Надя Костова участва в преподаването. Те са актуални по съдържание, полезни и методически издържани. Тук не се откриват непълноти от гледна точка на осигуряването на учебния процес с учебници и учебни помагала. Като качество научната продукция на кандидата отговаря на съвременните завишени изисквания и очаквания от счетоводната теория и практика. По отношение на актуалност на разработките може да се подчертае приносът на доц. д-р Надя Костова при разработването на основни методически и методологически въпроси на оценката, счетоводното отчитане и представяне във финансовите отчети на сделките с цели предприятия.

Обобщените ми впечатления и оценки на научноизследователската и публикационната дейност и индивидуалните качества на доц. д-р Надя Костова позволяват да се формулира извода, че тя е задълбочен, последователен, възискателен и самовзискателен учен и преподавател, който умее да формулира актуални проблеми и задачи за научни изследвания за бъдещи периоди в областта на счетоводството, финансово-счетоводния анализ и бизнес оценяването.

Основни научни и научно-приложни приноси

Основните приноси в творчеството на доц. д-р Надя Костова са оригинални по характер, актуални по съдържание и практически приложими и очакванията са да дадат траен отпечатък върху счетоводното отчитане на основни обекти и бизнес оценяването като теория и практика. Те са доказани и признати от научната общност в областта на счетоводството както и от практиката на предприятията от различни сектори на икономиката.

Научните постижения на кандидата се обособяват в две основни групи: а/ теоретико-методологични приноси в областта счетоводството и бизнес оценяването, и б/ обогатяване на научните знания и усъвършенстване на счетоводната практика и бизнес оценяването.

- Теоретико-методологични приноси в областта на счетоводството, бизнес оценяването и финансово-счетоводния анализ

1. На основата на извършения задълбочен анализ на литературни източници, действащите нормативни актове и съществуващата практика се предлага оригинално определение на оценката на предприятие, което е в пряка връзка с бизнес оценяването. В определението се акцентира на следните основни моменти: а/ бизнес оценяването отчита потенциалните и реалните доходи на оценявания обект, б/ предполага се ползването на информация за видовете собственост и дял на собствениците към определен момент, в/ бизнес оценяването е средство за измерване и управление на ефективността на бизнеса, г/ бизнес оценяването е инструмент за увеличение стойността чрез прилагането на дисконтираните парични потоци. / Публикация № 1.1., стр. 68-88/
2. На основата на интердисциплинарния подход са изследвани теоретичните и практическите подходи за оценяването на предприятие, като са формулирани конкретни изводи и оценки, имащи отношение към развитието на теоретичните основи на бизнес оценяването и неговото практическо използване като инструмент за оценка и управление на бизнеса В резултат на това се създават предпоставки за усъвършенстване на подходите и методите за оценяване на предприятията. /Публикация 1.1., стр. 161-231 /
3. Изследвани са отделни и значими за теорията и практиката проблеми, свързани с бизнес оценяването. Особено място се отделя на оценката на т.н. неосезаеми активи /нематериални активи/. Формулираните препоръки имат и реална практическа приложимост в работата на оценителите. Публикация 1.1./

- Обогаляване на научните знания и усъвършенстване на практиката

1. Направено е емпирично изследване на основа на данни от Търговския регистър на практиката по оценяване при преобразуване, покупко-продажба и направата на непарична вноска. Констатациите от направеното изследване са основа на формулираните препоръки относно обогатяване на обхвата и съдържанието на оценителските доклади./Публикации 1.1., 277-355, , 9.8, стр.9-46/
2. Участието в разработките с коментари по НСС и МСС и Годишното счетоводно и данъчно приключване са основа за подобряване на практиката и повишаване квалификацията на

съставителите на финансови отчети. Те се приемат и оценяват като изключително навременни и полезни./ Публикация №№ 3.2, 6.5 и 7.6/

3. Учебниците и учебните пособия, в разработването на които доц. д-р Надя Костова участва съдържат елементи на изследователска дейност, особено по отношение финансово-счетоводния анализ и счетоводството на банките. В резултат на това се получава двустранен ефект: първо, обогатяване на научните знания и второ, усъвършенстване на практиката / Публикации №№ V. 13 и V.16/

Теоретичните и научно-приложните приноси, които се съдържат в трудовете на кандидата за заемане на академичната длъжност “професор” по Счетоводна отчетност, контрол и анализ на стопанската дейност са лично дело и с голям ефект за науката и практиката. Пряк икономически ефект от разработките не може да се определи. Налице е обаче значим образователен, възпитателен, и социален ефект.

Публикациите на доц. д-р Надя Костова от езикова гледна точка се характеризират с прецизност и използването на подходящи изразни средства и стил.

Научните постижения на доц. д-р Надя Костова я представят като водещ учен с голям потенциал и с много и значими положителни въздействия за счетоводната наука, финансово-счетоводния анализ, бизнес оценяването и практиката.

Критични бележки и препоръки

В научните трудове на доц. д-р Надя Костова се съдържат и някои неточности, непълноти и пропуски, които в по-голямата си част имат дискуссионен характер или са от техническо естество. По-съществените от тях са:

1. В отделни публикации преобладава описателния, за сметка на изследователския подход. На места, ненужно се обясняват конкретни изисквания на нормативни актове, без това да е необходимо в достатъчна степен за целите на изследването.

2. Недостатъчен е броят на публикациите в чуждестранни издания. Би могло да се препоръча на доц. д-р Надя Костова в бъдеще да направи опити за повече и по-големи по обем публикации в чужбина. Тя има доказан потенциал за това.

Критичните бележки и препоръките, които се представят обобщено в рецензията нямат за цел да омаловажат значимите достойнства и постижения на кандидата за заемане на академичната длъжност “професор” по Счетоводна отчетност, контрол и анализ на стопанската

дейност. По-скоро те следва да се възприемат като препоръки за бъдещата ѝ работа .

Цитирани публикации

Според представената Справка към материалите по конкурса за професор по “Счетоводна отчетност, контрол и анализ на стопанската дейност” се констатира, че научни трудове и учебници на доц. д-р Надя Костова са цитирани 19 пъти. Цитирането е в периодични издания, учебници и материали от научни конференции. Това потвърждава, че доц. д-р Костова е известна на научната общност в областта на счетоводството, бизнес оценяването, анализа и контрола, и че нейните произведения не само се цитират, но и са основа за нови научни изследвания.

З а к л ю ч е н и е:

В резултат на направените оценки на научните достойнства на трудовете на доц. д-р Надя Костова, на нейната преподавателска дейност и личните ѝ качества може да се формулират следните изводи:

1. Представената за участие в конкурса научна продукция е богата по съдържание, актуална и превишава значително нормативните изисквания за заемане на академичната длъжност “професор” в ИУ – Варна. Учебната и образователната дейност е на високо теоретично и методологическо равнище.

2. Научните постижения под формата на научни и научно-приложни приноси съответстват на изисквания на ЗРАСБ, Правилника за неговото приложение и вътрешните нормативни актове за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в ИУ - Варна за заемане на академичната длъжност “професор” по Счетоводна отчетност, контрол и анализ на стопанската дейност към същия университет.

3. Публикациите, представени за участие в конкурса са с актуално значение, методологически издържани и с достатъчно научни постижения на автора.

4. Пропуските и непълнотите не омаловажават съществено достойнствата на научната продукция на кандидата за “професор” доц. д- р Надя Костова. По своята същност те са препоръки относно бъдещата ѝ изследователска дейност.

5. Кандидатът за заемане на академичната длъжност професор по “Счетоводна отчетност, контрол и анализ на стопанска дейност” е известна на научната общност и на практиката в областта на

счетоводството, бизнес оценките и финансово-счетоводния анализ като задълбочен учен, преподавател и специалист.

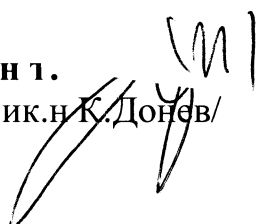
Всичко това ми дава основа да изразя пълната си и безрезервна подкрепа на кандидата за заемане академичната длъжност “професор” доц. д-р Надя Костова и да препоръчам на Научното жури и почитаемите членове на Финансово-счетоводния факултет при ИУ-Варна да подкрепи нейната кандидатура за заемане на академичната длъжност “професор” по “Счетоводна отчетност, контрол и анализ на стопанската дейност” .

09.09.2013 г.

В а р н а

Р е ц е н з е н т .

/проф.д-р ик.н К.Донев/

ДО

НАУЧНОТО ЖУРИ ЗА ИЗБОР НА ПРОФЕСОР

ИКОНОМИЧЕСКИ УНИВЕРСИТЕТ- ВАРНА

РЕЦЕНЗИЯ

от проф.д-р ик.н. МИХАИЛ ДИНЕВ
за представените от доц.д-р, **НАДЯ ЕНЧЕВА КОСТОВА**
научни трудове по конкурс за „**професор** „ по професионално
направление 3.8.-Икономика, научна специалност Счетоводна
отчетност , контрол и анализ на стопанската дейност

Уважаеми членове на научното жури,

Представям на Вашето внимание Рецензия за единствения кандидат в обявения конкурс за „професор „ към Икономически университет -Варна, съгласно нормативните изисквания за случая.

Първо : Кандидатът за професор известен в научната общественост с множеството си публикации по проблемите на счетоводството, контрола и анализа . За конкурса е представил следната научна продукция:

а/ монографии -	1 бр. ,	590 стр.	
б/ статии -	23 бр.	393 стр.	
в т.ч. в чужбина	1бр.		13 стр.
в/ студии -	9 бр.	1163 стр.	
г/ учебници -	3 бр.	888 стр.	
д/ други публикации	12 бр.	193 стр.	
е/ научни доклади	9 бр.	107 стр.	
В т.ч.в чужбина	1 бр.		9 стр.
ж/ научни проекти	2 бр.		
з/ докторанти	2 бр.		
и/ цитирания	19 бр.		

ОБЩО НАУЧНА ПРОДУКЦИЯ : 57 БР. 3334 СТР.

/ самостоятелни /

Впечатляващ обем научна продукция, далече над изискванията за исканото звание.

Второ : Научно-изследователската продукция на доц.д-р Надя Костова е представена от: а/монография „ Организационни и методологически аспекти на оценката на предприятие“изд.,Наука и икономика“, ИУ-Варна 2013 г в обем от 590 стр. ; б/ студии,9 бр., 5 от които в Сборници по данъчна и счетоводна проблематика; в/ учебници и учебни помагала 3 бр. от които един самостоятелен учебник „Финансово-счетоводен анализ,2010 г. От 578 м.п. стр. г/ 23 научни статии,посветени на актуални проблеми на счетоводството,данъчната практика и контрола; д/ има на 1 научна статия и 1 научен доклад,публикувани в чужбина . Доц.Костова е утвърден преподавател , сама е разработила и преподава важни за обучението на студентите учебни курсове като : Счетоводство на банките;Финансово счетоводен анализ;Счетоводство и контрол. Пред магистри чете Данъчен процес и данъчен контрол и Финансово -счетоводен анализ. Ръководи двама докторанти и множество дипломанти. Има правоспособност на дипломиран експерт-счетоводител и регистриран одитор и притежава сертификат за лектор по международни счетоводни стандарти към ИДЕС. В качеството си на одитор и учен участва в множество научни проекти.Избирана е за член на Специализиран научен съвет на ВАК,здекан на Финансово-счетоводния факултет на ИУ-Варна, включвана е като рецензент на кандидати за научни степени и звания ,участва многократно в научно жури.Има специализации ва САЩ и Англия.Владее руски и английски езици. Общата оценка е,че кандидатът за професор е изграден учен с безспорен авторитет в счетоводната и одиторска практика, с разнообразни и задълбочени изследвания в областта на счетоводството,контрола и финансово-счетоводния анализ. Основанията за това твърдения са няколко :

1/ Монографията „ Организационни и методологически аспекти на оценката на предприятие“ притежава качествата на оригинално изследване на нов за нашата страна проблем и поставя началото на още други разработки по тази тема. Не е случайно,че разработката в по-голямата си част е посветена на концептуалния подход,което дава да се разбере,че се разработва една идея,представя се една гледна точка,което има значение да провокира други подобни изследвания.Без да се подценява всичко останало най-характерния принос на изследването е в това,че има значение на идеен фундамент за всяка друга разработка в тази област. Избраният подход на изследване балансира неговите приноси в теорията и практиката.

Монографията е представена в 391 печатни стр. ,с 37 допълнителни страници за литературен обзор и приложения. Изследването се развива 3 глави с въведение и заключение. Структурата е логически издържана и е пример за системен подход при научно изследване,т.е. цялото се характеризира чрез отделните части на разработката,но всяка една от това цяло има значение на самостоятелно изследване.

Умело се прилага и историческия подход при изследването като се използват всички постижения на световната теория и практика ,за да се създаде убедително извеждане на собствените научни тези. Акцентирано е върху концептуален фундамент , използван е критериален апарат за представяне на оценъчния процес. Доказателство за казаното е съдържанието на отделните глави в монографията .

Глава първа е наименована „ Интегриране на финансовата отчетност в оценката на предприятие“. Тази част от монографията има фундаментален характер,както вече отбелязахме като заглавия в отделните части и като съдържание разработката има значение на концепция,на идейна обосновка ,която не само полага основи за едно изследване,но служи и като възможност да се построят други тези и модели . По този начин направените изводи в тази част от изследването имат значение не само в сегашно,но и в бъдеще време. Освен чисто теоретичните обосновки още тук се разбира,че авторът има преки наблюдения в практиката, съприживява всички сполуки и несполуки на оценъчния процес,в т.ч. и на участниците в него.Подходящо място е отделено на нормативните регулации,на тяхната устойчивост и динамика по субективни или обективни причини.Най-силният момент тук остава представените възможности за усъвършенстване на нормативния процес,което представа автора не просто като пасивен наблюдател, а като изследовател достигнал до възможности да предлага нови решения.

Оригинален подход е избран за представяне на обекта на оценяването.При разглеждането на отделните обекти,които всъщност са обекти и на счетоводството,авторът отново избира активната позиция да противопоставя иде и да отстоява свои разбирания. Примерите са много,но един от тях впечатлява със смелото навлизане в критични позиции към дефиниции в т.ч. и в МСС / дефинитивното определение за актив например /.

Изследването навлиза в дълбочина и при дефиниране на оценката на предприятието.Използвани са множество авторови схващания по проблема,правят се анализи на становища,за да се изведат подходящи определения за оценяване на предприятие.Дори известен подход като Value Based Managment е представен дискусивно с подходящо добавени авторови оценки.

Избраният подход доминира и при разглеждането на проблема за концептуалната рамка на финансовата отчетност като изходно положение за оценяване . Отново се правят съпоставки на различни твърдения,анализират се становища на различни автори, за да се направи обобщението,че концептуалната рамка на финансовата отчетност съдържа : принципи на средата, принципи на приложение и ограничаващи принципи. Всяка една от тези съставки подробно с изследва с присъщата дълбочина и критичност.

Подвеждащо е очакването,че оценяването разгледано през призмата на оценъчните бази в счетоводството ще има традиционно съдържание.И тук авторът ни отвежда в дълбочината на проблема,използва

мнения на значими автори като Соколов и др. за разграничителните критерии при класифициране на оценката. Критично се разглеждат оценъчните бази, представени в МСС : историческа цена , текуща стойност , реализуема стойност, сегашна стойност.

Изследването в глава първа завършва / като поредност/ с темата за корекции на финансовите показатели за целите на оценяването. Обект на изследване са видовете корекции, както и тяхното прилагане за отделните елементи на финансовия отчет.

Глава втора е наименована „Връзка между подходите за оценка на предприятие и финансовия анализ“. В тази част авторът доказва своите широки познания по финансов анализ и на базата на постигнатото в глава първа се дават и приложните значения на отделните части от изследването. Открояват се проблемите на подходите при оценка на предприятие като : по отношение на потребителите, по отношение на оценъчната база, по отношение на конкретния обект. Интерес представлява видовете подходи като разходния подход, пазарният или сравнителен подход, както и подходите на база активи, на база доходи, подход на пазарните сравнения. Обект на изследване е жизненият цикъл на предприятието, което дава възможност на автора да разгледа задълбочено условията за кризи. И тази част се използва богата гама от литературни източници, правят се позовавания на решения в практиката, поуките се извличат от опита на различните европейски страни, както и от САЩ.

Прилагането на финансовия анализ при оценяване на предприятие е любима тема на автора и това проличава от дълбочината на изследването. Отново се правят съпоставки на становища на световни и български автори, търси се баланс между използването на коефициентите при оценката и използването на текущия финансово-счетоводен анализ, който представя активите, пасивите, приходите и разходите, паричните потоци и капитала в миналото и като предвиждане на бъдещето. Все пак се дава повече внимание на показателите , свързани с прилагането на различните подходи / разходен , приходен и др. посочени вече подходи /.

Глава трета е наименована „Приложни аспекти при оценка на предприятие“. В тази част на изследването е представено приложното поле на резултатите от предходните две глави. И тук не липсва задълбочения подход на изследване, но той вече е насочен към приложната страна на проблемите. Всъщност, може би тук е мястото да се отбележи това постижение на авторското изследване, в което теоритичните постановки имат приложно значение, както и обратно. Цялата монография е образец на правилото, че няма нищо по-практично от една добра теория. В този смисъл глава трета , колкото и да е насочена към конкретните приложни проблеми на оценяването има стойности на идеи и решения, полезни и за практиката. Доказателствата за това са много ,но все пак : а/ отново се съпоставят множество авторски становища и

отново се предлагат собствени решения на основа и на наблюдения, опит и познания ; б/ следват се използваните методи и подходи и не се прекъсва връзка отчетна информация-оценяване; в/ многофакторният и многокритериален анализ е умело приложен при търсене на подходящо поведение от оценителите; г/ открояват се проблемите,които най-често са интерес за потребителите на информацията от оценките -преобразуване,покупко -продажба,непарични вноски,изобщо всичко онова,което е ежедневие във финансовата бизнес практиката; д/ представят се обобщено значимите проблеми на практиката на оценителите.

Не може да се пропусне и заключението в монографията,която част много често има ако не формален характер поне значение на едно напомняне за разглежданите проблеми. В случая,заключението има значение да представи обобщено авторовата теза за усъвършенстване на оценителния процес,за възможностите тази материя да намери място в университетските програми,да се промени нормативната база на оценителния процес,да се повиши качеството и отговорностите на упражняващите професията на оценители. В заключението са представени резултатите от извършените съпоставки от мнения на различни автори, от изследването на нормативната база,от наблюденията в практиката,които доц. Костова толкова добре използва,за да формулира своето разбиране по проблематиката на оценяването на предприятие.

Общата оценка на монографията е,че тя по безспорен начин представя качествата на кандидата за професор като задълбочен и отговорен към науката изследовател,като преподавател който умее разбираемо и с много доказателства да представи потребността от една нова учебна дисциплина, да обогати теорията и практиката на оценителния процес с полезни и най-вече добре обосновани идеи.

2./ Студиите,общо 9 на брой , доказват авторитета на доц.Костова пред счетоводната и контролна практика.Преобладаващата част от тях са посветени на актуалните проблеми на счетоводството,на данъчната политика и на одита. От тях пет са в колективни издания на авторитетни издателства,където доц.Костова участва с изтъкнати наши специалисти.Всички те са посветени на текущите,най-новите за него време проблеми на счетоводството и данъчната система. В тематиката на тези студии,написани от доц.Костова се включват проблеми на отчитането,свързано с договорите за строителството,данъците върху доходите, промените в цените, отчетни процедури и данъчни последствия при лизинга,оценката и обезценката на активи,разходи по заеми,отчитане на амортизациите,отчитане на ДМА,корпоративното данъчно облагане,данъчните ангажименти по ДДС,годишното счетоводно и данъчно приключване и др.

От представените студии четири са самостоятелни публикации отново по актуални проблеми и в авторитетни издания. С такива качества са „Финансовият анализ при дългосрочното конкурентно предимство“ в Годишник на ИУ Варна-62 м.п. стр. , „Някои актуални проблеми на нормативната рамка и практика на оценяване“, 61 стр.Към тях особено значими за практиката са

изследваните и представени проблеми на преминаването към международни стандарти за финансово отчитане като база за изготвяне на финансовите отчети за 2007 г., които имат значение и до днес. С такова качество и предназначение е студията „Счетоводни и данъчни аспекти на продажбата на търговско предприятие.“ -57 м.п. стр. Всяка една от посочените студии има своята ярка индивидуалност, свързана е със състоянието на теорията, нормативната уредба и най-вече на МСС . Отличителен белег в тях е това, че пътя към представяне на технологията на отчитане на посочените обекти, винаги минава през теоретична обосновка и икономическа оценка на процесите, представят се различните влияния и причини за промените в нормативната база. От лични впечатления мога да потвърдя, че счетоводната практика винаги с интерес посреща написаното в студиите на доц. Надя Костова.

3. Статиите, представени от кандидата за професор са 23 на брой и имат подобно на посоченото влияние върху развитието на счетоводната теория и практика. Темите винаги са подбрани, според интереса на счетоводната общност, те отразяват най-новите постановки на счетоводните стандарти и на данъчното законодателство .От такъв род са статии като :“ Актуални аспекти на оценките, предназначени за целите на финансовта отчетност“; публикуваната в Москва статия „ Проведение оценки в контексте без оценки в бухгалтерском учете; „Акценти на годишното счетоводно приключване“; „Значими аспекти на финансовия анализ“ и др. Внимателният преглед на публикуваните статии убеждава, че доц. Костова е популярна сред счетоводната общност и де факто се възприема като достигнал нивото на висша хабилитация научен работник и пропагандатор на счетоводни знания.

4. Научните доклади са 9 като един от тях с заглавие „Оценка как наука в бизнес-практике Болгарии“ е представен в Москва на авторитетна научна конференция. Всеки от останалите научни доклади носят белега на оригиналност и актуалност. Те винаги са превдизвиквали дискусии и са посрещани с интерес от участниците в конференциите. Всички доклади са публикувани в сборници на съответните институции. За отбелязване е и това, че научните доклади са представени на авторитетни форуми като конференции организирани от ИДЕС, от университетите във Варна и Свищов.

5. Учебници и учебни помагала. Посочени са еди самостоятелно издаден учебник и два в съавторство. Учебникът финансово -счетоводен анализ е издаден през 2010 г., с 578 м.п.стр. Учебникът е написан за потребностите на обучението студенти, но по съдържание и начин разработка има значение за обогатяване на теорията на финансово-счетоводния анализ и за неговото налагане като част от счетоводната политика на предприятието. В него намира място познавателните представяния за същността на анализа, за неговата приложимост и потребност в управлението на предприятието. Логично в първите части на учебника се представят обектите на финансово-счетоводния

анализ, главно финансовите отчети на предприятията, разработени на различна счетоводна база – при прилагане на МСФО и на НСФОМСП. Не е случайно и отделеното внимание на автора към оповестителната част на финансовите отчети, с което се доказва нарастващото значение на тази част от гледна точка на потребителите на информацията. Представени са още методите и моделите на анализа, методологията на общия анализ на финансовото състояние на предприятието. Значими са разработките на коефициентния анализ и по-конкретно коефициентите на рентабилност, на платежоспособност, на ликвидност и др. Приложните аспекти на финансово-счетоводния анализ са представени с конкретни примери и тестове, което спомага за усвояването на проблематиката. Като цяло този учебник допринася за популяризирането на финансово-счетоводния анализ, за обогатяване на преподаваната учебна дисциплина, за разширяване на приложното поле на анализа в счетоводната практика.

Кандидатът за професор има два колективни учебника, посветени на банковата счетоводна проблематика. Участието на доц. Костова в първия учебник е внушително – 218 м.п. стр., а във втория участието е с 92 м.п. стр. И в двата случая доц. Костова се представя като много добър познавач на счетоводството на банките и най-вече като опитен педагог, полезен за усвояване на едни сравнително сложни знания. И в двете участия доц. Костова доказва своите възможности на задълбочен научен работник и специалист-приложник по разглежданата проблематика.

6. Научно-популярните статии са 12 на брой и допълват представата за техния автор като перфектен специалист в областта на счетоводството, финансовия анализ и контрола. По своята същност това са статии, главно в интерес на практиката и това доказва близостта на техния автор до интересите на счетоводната общност.

8. Приносите на доц. д-р Надя Костова, посочени в документи за конкурса за професор са коректно представени и могат да се потвърдят в настоящата рецензия. Накратко те са следните:

1/ Изследвано е състоянието на оценяването в България като е използвано богато разнообразие от методи, подходи, сравнителен анализ на различни становища, на съществуващи и възможни нормативни решения, на наблюдения в практиката. По този път е постигнат значителен принос в усъвършенстване на системата на оценяване във България, поставено е силно начало за една интересна и полезна учебна дисциплина.

2 / Изследвани са възможностите за обогатяване на подходите за оценяване на база активи, на база доходи и на база сравнения. В резултат на изследването са постигнати сполучливи определения за равнището на стойността при оценката на различните имуществени интереси, на критична оценка се поставя т.н. интегрирана теория за оценка на стойността на бизнеса, успешно се използват методите на логическия анализ и многокритериалния подход, за да се направят точни оценки за техните предимства и недостатъци.

3/ Направена е убедителна крачка към използването на финансово-счетоводния анализ ,в т.ч. и на индексните показатели, за да се постигне по-богато разнообразие от методи за оценка.

4 / Постигнат е забележителен успех в дефинирането на една стройна теория на оценяването и както вече се посочи в Рецензията -убедително се доказва, че няма нищо по-практично от една добра теория. Една чисто технологична , специфична материя получава теоретична обосновааност и право да има фундамент, концептуална основа за бъдещо развитие.

5 / Умело подбраните изследователски подходи имат за резултат конкретни решения, предложения и предположения за възможното усъвършенстване на всички страни в оценяването ,но най-вече в неговия завършиващ етап на докладване.

6 / Промоцирана е идеята при оценките да се поостигне по-голяма обвързаност с финансовата отчетност, най-вече с нейния продукт създаван въз основа на международни стандарти.

Възможни са още изброявания на по-големи, или по-малко значими приноси ,но това само ще допълва доказателствата за общия извод : налице е научна продукция със силни научни достоинства, полезна за практиката на оценяване и на счетоводно отчитане, която освен всичко друго убеждаващо доказва потребностите и възможностите да се създаде учебна дисциплина по проблемите на оценяването. Всъщност, разработките на доц. Костова, посветени на оценяването, представят и една нова научна област, липсваща поне за българските условия.

Познавам лично доц. Костова от началния път на нейното научно развитие и винаги съм носил убеждението, че тя е талантлив изследовател, който не се спира пред трудности, изследва опит и знания на други специалисти, за да докаже своята теза. Не случайно е посочила 19 открити цитирания на нейни научни твърдения, които струва ми се са далече повече. За българската теория и практика доц. Костова е вече доказан учен, достоен за най-високото научно звание. Може само да и се пропоръча по-голямо разнообразие на научното търсене, дори за сметка на някои научно-популярни прояви.

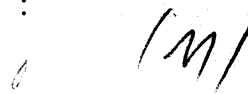
Подробният прочит на представената научна продукция ,както и позоваването на отбелязаните преподавателски качества дават основание да се направи следното

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Убедено предлагам на почитаемото Жури да гласува за заемане от доц. д-р Надя Енчева Костова на академичната длъжност „ **професор** „ в Икономически университет- Варна ,съгласно обявения конкурс.

01.09.2013 г.

РЕЦЕНЗЕНТ :

/ проф.д-р ик.н. Михаил Динев /